

Üheteistkümmes rahvusvaheline lingvistikaolümpiaad

Manchester (Suurbritannia), 22.–26. juuli 2013

Individuaalvõistluse ülesannete lahendused

Ülesanne nr 1. Reeglid:

1. Kui sõnas (= tüvi + lõpp) on paarisarv silpe, on kõik silbid lühikesed. Kui sõnas on paaritu arv silpe, pikendatakse sõna viimast paarisarvulist silpi.

2 = 2 + 0:	bu₁ja²-∅	3 = 2 + 1:	ba₁ma:² -gu₃
4 = 2 + 2:	bu₁ja²-gi₃mbal⁴	3 = 3 + 0:	gu₁da:²ga₃-∅
4 = 3 + 1:	gu₁da²ga₃-bi⁴	5 = 3 + 2:	ju₁du:²lu₃ -mu⁴jay₅
4 = 4 + 0:	mu₁yu²ba₃ra⁴-∅	5 = 4 + 1:	ga₁ja²gi₃mba:⁴ -gu₅

2. Kui lõpp **-ni** või **-mu** on vahetult pärast pikka täishäälikut, kaob lõpust endast täishäälik.

(a) **mugaɾumu**, **waɲa:lgu**.

(b) **bama:n** — inimese (*omastav*), **bupa:bi** — teine naine, **maɟurmuɟay** — konnaga, **muɟa:mni** — ema (*omastav*).

(c) vööra (*omastav*) — **muɟubara:n**, kalavõrgu jaoks — **mugaɾugu**, isa — **bimbi**, konnalt — **maɟu:rmu**, ilma meheta — **wagu:ɟagimbal**, tuvi (*omastav*) — **ɟuduluni**, kilpkonn — **baɟi:gal**, ilma bumerangita — **waɲalgimbal**.

Ülesanne nr 2. Liitnimisõna struktuur on järgnev:

$$\boxed{\begin{array}{l} \text{täiend} \\ (-l \text{ kaob}) \end{array}} + \left\{ \begin{array}{l} \text{-d-} \text{ (enne täishäälikut)} \\ \text{-n-} \text{ (enne kaashäälikut)} \end{array} \right\} + \boxed{\text{põhisõna}}.$$

<i>ilennime</i>	hirvekari („hirmemaja”)	<i>møŋer</i>	kõu
<i>joqonnime</i>	puust maja („jakuudi maja”)	<i>ciremennime</i>	pesa
<i>saanchoje</i>	puust nuga	<i>joqonchoje</i>	jakuudi nuga
<i>johudawur</i>	ninakast	<i>saadoŋoj</i>	puust karp
(a) <i>ilenlegul</i>	hirvesööt	<i>uoduo</i>	lapselaps
<i>cireme</i>	lind	<i>oŋoj</i>	kott
<i>johul</i>	nina	<i>aariinjohul</i>	vintpüssi summuti
<i>aariinmøŋer</i>	püssilask („püssikõu”)	<i>uodawur</i>	häll
<i>joqodile</i>	hobune („jakuudi hirv”)	<i>joqol</i>	jakuut
- (b) *aarii* — vintpüss, *aariidoŋoj* — püssikast, *ciremedawur* — pesa (= *ciremennime*), *ile* — hirv, *johudewce* — ninaots, *legul* — toit, *saal* — puit, *saannime* — puust maja (= *joqonnime*), *uo* — laps.
- (c) raudlind — *cuoncirome*, norskamine — *johunmøŋer*, noatera ots — *chojedewce*, moonakott — *legudoŋoj*.

Ülesanne nr 3. Reeglid:

1. x [ʔ].
2. Nimisõna ja sellele järgnev täiend hääldatakse nagu üks sõna, aga sõnaühendi esimese sõna lõpus kaob [i] täishääliku järel ning teise sõna algusest kaob [ʔ].

xisitai xagai [ʔisitaʔ_ʔagai] → [ʔisitaagai]

3. 1 silp = CVV, CV või VV (C = kaashäälik, V = täishäälik). Silbitamist alustatakse sõna lõpust.

xiaapisi → [ʔiaapisi] → [ʔiaapi.si] → [ʔiaa.pi.si] → [ʔii.aa.pi.si]
hixi xitaxi [hiʔi_ʔitaiʔi] → [hiʔiitaiʔi] → ... → [hi.ʔii.tai.ʔi]

4. Silbitüübid raskuse järjekorras: TVV > DVV > VV > TV > DV (T = helitu kaashäälik ([h, k, p, s, t, ʔ]), D = heliline kaashäälik ([b, g])). Parempoolseim kõige raskemat tüüpi silp kolme viimase silbi seast on pearõhuline.

giopai sabi [giopaʔ_ʔsabi] → [gio...pa.sa.bi] ^{TV=TV>DV} → [gio.pa.¹sa.bi]

5. Sõnaühendil on kaasrõhk, kui sõnaühendi kolm viimast silpi ei sisalda ühtegi osa esimesest sõnast. Kaasrõhk paigutub samade reeglite järgi nagu pearõhk, ainult et kolme viimast silpi ei võeta arvesse.

giopai sabi [giopaʔ_ʔsabi] → $\overbrace{[gio...pa]}^1 \overbrace{.sa.bi}^2$ → [gio.pa.¹sa.bi]
giopai xaibogi [giopaʔ_ʔaibogi] → $\overbrace{[gio.pa]}^1 \overbrace{...ai.bo.gi}^2$ → [₂gio.pa.¹ai.bo.gi]

Vastused:

<i>xaabi</i>	ʔa. ¹ ai.bi	õhuke
<i>xaapisi</i>	¹ ʔaa.pi.si	käsivars
<i>xitixisi</i>	ʔi. ¹ tii.ʔi.si	kala
<i>bigi</i>	bi. ¹ gi	maapind
<i>kagahoaogii</i>	ka.ga.ho.ao. ¹ gii	papaia
<i>kaibai</i>	¹ kai.bai	ahv
<i>kapiigaiitooi</i>	ka.pii.ga.ii.to. ¹ ii	pliiats
<i>poogaihiiai toio</i>	poo.gai. ¹ hia.to.io	vana banaan
<i>xabagi kapioxio</i>	₂ ʔa.ba.gi.ka.pio. ¹ ʔio	teine tuukan
<i>xabagi xogiai</i>	ʔa.ba. ¹ gio.gi.ai	suur tuukan

Ülesanne nr 4. Sõnade järjekord on $\boxed{\text{alus}} \boxed{\text{tegusõna}} \boxed{\text{sihitis}}$. Kui alus ei ole ei omand ega pärisnimi, on selle ees artikkel *a*.

Nimisõna: $\boxed{\text{juur}} + [-\text{hi mitmus}] + \left[\begin{array}{l} \text{omaja:} \\ -\text{ku} \text{ ains. 1. isik} \\ -\text{no} \text{ ains. 3. isik} \\ -\text{ndo} \text{ mitm. 3. isik} \end{array} \right]$.

Pärisnimi: *a* + $\boxed{\text{esimene silp sõnajuures}}$ + *a* + $\boxed{\text{juur}}$.

Omajasuhe:

$\boxed{\text{omand}} -\text{no} \boxed{\text{omaja (ainsus)}}$, $\boxed{\text{omand}} -\text{ndo} \boxed{\text{omaja (mitmus)}}$.

Tegusõna: $\left\{ \begin{array}{l} \text{d-} \text{ elus ja mitmus} \\ \text{n-} \text{ elutu või ainsus} \end{array} \right\} + \left\{ \begin{array}{l} \text{o-} \text{ olevik} \\ \text{a-} \text{ tulevik} \end{array} \right\} + \boxed{\text{juur}}$.

Tulevik: kui tüve esimene häälik on *f*-, asendatakse ta *m*--ga, vastasel korral lisatakse esimese kaashääliku järele *-um*-.

Eessõna *we* näitab liikumise suunda.

1. *andoandoke nogholi lagahiku*.
- (a) Ahv ostab minu sipelgaid.
2. *a dhinihi dasumuli we murindo robhinehi*.
Deemonid tulevad naiste õpilase juurde tagasi (*tulevik*).
3. Sipelgas ronib õpilase kivi otsa (*tulevik*).
a-la-a-laga na-moni we kontu-no muri.
4. Sipelgad lähevad Deemoni juurde.
a laga-hi do-kala we a-dhi-a-dhini.
- (b) 5. Minu naiste ahvid lõikavad minu banaane (*tulevik*).
ndoke-hi-ndo robhine-hi-ku da-dumodo kalei-hi-ku.
6. Ahvi mäed on kaugel.
molo-hi-no ndoke no-kodoho.

Ülesanne nr 5. Piirkonna A aktiveerib mõte varjupaigast. Piirkonna B aktiveerib mõte millegi käsitlemisest. Piirkonna C aktiveerib mõte toitumisest. Piirkonna D aktiveerivad pikad sõnad. Teadlased väidavad, et esimesed kolm piirkonda on kõrge ökoloogilise usutavusega (st. eksperimendi tulemused on kooskõlas meie teadmistega inimeste käitumisest reaalses elus) ja olulised ellujäämise seisukohast, ja et piirkond D on vastutav trükitud sõna esmatasandilise visuaalse representeerimise eest.

Sõna	Tõlge	Piirkond A (varjupaik)	Piirkond B (käsitlemine)	Piirkond C (toitumine)	Piirkond D (pikad sõnad)
<i>refrigerator</i>	'külmik'	madal	madal	kõrge	kõrge
<i>cow</i>	'lehm'	madal	madal	kõrge	madal
<i>bed</i>	'voodi'	kõrge	madal	madal	madal
<i>butterfly</i>	'liblikas'	madal	madal	madal	kõrge
<i>spoon</i>	'lusikas'	madal	kõrge	kõrge	madal
<i>cat</i>	'kass'	madal	madal	madal	madal